

kadar Charlemagne 789'da çana uygulanan vaftizi reddetmişse de gelenek re-forma kadar yaşadı ve bugün Batı'da hâlâ varlığını sürdürmektedir.

Çanlar önceleri elle çalınırken daha sonra motorla da çalıştırılmaya başlanmıştır. Kiliselerin durumlarına göre çeşitli büyüklükte çanlar kullanılmaktadır. Meselâ Köln Katedrali'nin çanı 25 ton, Kremlin Katedrali'ninki ise 219 tondur. Bazı çanlar tarihi değerleri dolayısıyla müzelerde korunmaktadır (meselâ Edinburg Müzesi'ndeki St. Filians Bell, Köln Müzesi'ndeki Sautfang çanı gibi). Amerika'daki Liberty Bell, Londra'da Westminster Kilisesi'ndeki Big Ben ve Çin'de Peiping'deki 60 tonluk çan dünyanın en tanınmış çanlarındandır.

Arapça'da çan için kullanılan ceres ve nâkûs kelimeleri Kur'ân-ı Kerim'de geçmez, ancak hadislerde her ikisi de kullanılmıştır. Hz. Peygamber, vahiy çeşitlerinden biri hakkında bilgi verirken kendisi için en şiddetlisi olduğunu belirttiği bu vahyin ona zaman zaman "ceres sesi" gibi geldiğini söylemiştir (Buhârî, "Bed'ü'l-vahy", 2, "Bed'ü'l-halk", 6; Müslim, "Fezâ'il", 87). Bu ses bir çan sesinin heybetiyle açıklanıp böylece Hz. Peygamber'in halktan Hakk'a, mülkten melekûta yöneldiği düşünülmüşse de ceresin "gizli, yavaş, dışarıdan duyulamayacak kadar hafif ses" şeklindeki kök anlamı göz önünde bulundurularak bunun bir çeşit sinyal veya alarm olarak açıklanması daha uygun görülmektedir. Zira Arapça'da nâkûs tamamen çan için kullanılırken ceresle ilgili kelimeler madenî çanın dışında birbirine çarptıkça ses çıkaran şeylerden yapılan zil, çingirak anlamı da taşımaktadır. Meselâ ezanla ilgili hadislerde bazı sahâbîlerin çan çalmayı teklif ettikleri yolundaki rivayetlerde tokmağı ağaçtan olan çanı ifade eden nâkûs kelimesi geçmektedir (bk. Buhârî, "Ezân", 1, "Enbiyâ", 50, Müslim, "Şalât", 1; Tirmizî, "Şalât", 1). Başka bir hadiste bir adamın taşıdığı tahta çandan söz edilirken de bu kelime kullanılmıştır (bk. Dârimî, "Şalât", 3; İbn Mâce, "Ezân", 1; Ebû Dâvûd, "Şalât", 28).

Hz. Peygamber, kendi ümmetini başka dinlerin gelenek ve merasimlerinden uzak tutmak amacıyla bazı uyarılarda bulunmuştur. Çan konusu da bunlardan biridir. Nitekim bir hadise göre içinde çan bulunan eve melekler girmez (Müsned, II, 366, 372; Ebû Dâvûd, "Hâtim", 6; Nesâî, "Zînet", 54). Bir başka hadiste de, "Çan şeytanın düdüğüdür" (Müslim, "Li-

bâs", 104; Ebû Dâvûd, "Cihâd", 46, "Hâtim", 6) denilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Feyyûmî, *el-Mişbâhu'l-münîr*, Beyrut 1987, s. 37, 237; *Duden Lexikon*, Mannheim 1967, II, 900; *DCR*, s. 134, 460; *el-Muvaṭṭa'*, "Kur'ân", 7; *Müsned*, II, 148, 366, 372; IV, 43; VI, 158, 163, 257; Dârimî, "Şalât", 3; Buhârî, "Ezân", 1, "Enbiyâ", 50, "Bed'ü'l-vahy", 2, "Bed'ü'l-halk", 6; Müslim, "Şalât", 1, "Libâs", 104, "Fezâ'il", 87; İbn Mâce, "Ezân", 1; Ebû Dâvûd, "Şalât", 28, "Hâtim", 6, "Cihâd", 46; Tirmizî, "Şalât", 1, "Menâkıb", 7; Nesâî, "Ezân", 1, "Zînet", 54, "İftitâh", 37; Aynî, *Umdetü'l-kârî*, Kahire 1392/1972, XII, 69-70; *TA*, III, 352-353; *ERE*, VI, 313 vd.; *ABr.*, VI, 307-308; *Büyük Larousse*, İstanbul 1986, V, 2560-2561.

M. SÜREYYA ŞAHİN

ÇANAKKALE

Marmara bölgesinde şehir
ve bu şehrin merkez olduğu il.

Çanakkale şehri, aynı adı taşıyan boğazın Anadolu yakasında ve bu boğazın en fazla darlaştığı bir kesimde düz bir alanda kurulmuştur.

Çanakkale, kuruluşu pek eski dönemlere inmeyen ve temeli Fâtih Sultan Mehmed döneminde atılmış olan bir XV. yüzyıl şehridir. Şehrin bu yeniliğine karşılık çevresinde yapılan kazılar yörede tarih öncesine kadar inen yerleşmelerin varlığını ortaya koymuştur. Bunların başında Çanakkale Boğazı'nın güney ağızı yakınında kurulmuş olan Truva gelir. Bu şehrin eski katları Eski Tunççağı'na kadar inmektedir. Zamanla defalarca yıkılıp yıkılan bu şehir milâttan önce XIII. yüzyılda Yunanlılar tarafından kuşatılıp yıkıldı. Bununla beraber şehir sonradan tekrar gelişti. Kesin olarak ortadan kalkması, önünün alüvyonlarla dolması ve Çanakkale Boğazı çevresinde daha elverişli yerde kurulan başka şehirlerin rekabetiyle de ilgilidir. Bununla beraber daha sonra kurulan şehirlerden Dardanos da (bugünkü Çanakkale'nin güneyinde Truva ile Çanakkale arasında) uzun ömürlü olmamış, çabucak önemini kaybetmiş

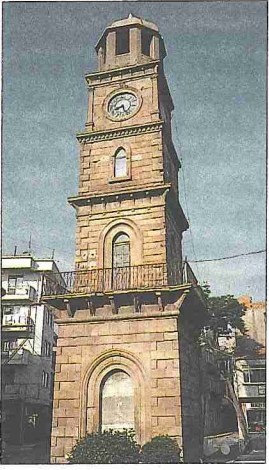
ve daha Ortaçağ'a gelmeden ortadan kalkmıştır. Bu topraklar Yunan egemenliğinden sonra Pers hâkimiyetine, milâttan önce 334 yılından sonra da İskender'e ve onun vârislerine geçmiştir. Sırasıyla Bergama Krallığı, Roma ve Bizans hâkimiyetlerini tanıyan bu yöre İmparator Justinianos devrinde Slav ve Hunlar'ın saldırısına uğradı. VII ve VIII. yüzyıllarda müslüman Araplar'ın gelip geçtiği bu yöreye Bizans egemenliğinin son dönemlerinde Türkmen akınları da başladı. I. Kılıcarşan'ın oğlu Sultan Melikşah döneminde (1110-1116) Selçuklu-Bizans çatışmaları çerçevesi içinde Selçuklu emîrleri Muhammed ve Monolog, Bursa ve Ulubat üzerinden Çanakkale yöresine kadar ulaştılar. Anadolu Selçukluları'nın parçalanmasından sonra kurulan beyliklerden Karesi Beyliği'nin toprakları da bu yöreye kadar uzanıyordu. Bu beyliğin topraklarının Sultan I. Murad tarafından 1360 yılında Osmanlı topraklarına kesin olarak katılmasıyla Çanakkale yöresi Osmanlı idaresine geçmiş oldu.

Aşağı yukarı birbirine yakın kesimlerde kurulan ve sonradan ortadan kalkan şehirlerin (Truva, Dardanos) yerini Yeniçağ başlarında kurulan Çanakkale şehri almıştır. Bu yeni şehrin nüvesini, Fâtih Sultan Mehmed'in burada boğazdan geçişi kontrol altına almak için yaptırmış olduğu kale meydana getirir. Bu kale, civarda Çanakkale Boğazı'na dökülen Kocaçay (Sarısü da denir) ağzındaki bir alüvyonlu düzlük üzerinde kurulmuştur. 1463 yılında inşa edilen ve Kal'a-i Sultaniyye adı verilen bu yapı kare şeklinde idi. Köşelerinde burçlar ve ortasında büyük bir kale ve yine Fâtih Sultan Mehmed tarafından inşa ettirilen bir de camii bulunuyordu. Fâtih kale içindeki bu camiden başka şehirde de bir başka camii (bu caminin yapımı kaleden de önce 1452 yılındadır) ve hamam yaptırmıştı. Stratejik önemi çok fazla olan bir kesimde kurulan bu kale etrafında zamanla gelişen bir yerleşme yeri oluştu. Önceleri

Çanakkale'den
bir görünüş

ÇANAKKALE

Çanakkale
Saat Kulesi

bu yerleşmeye de Kal'a-i Sultâniyye deniyordu. Bu küçük yerleşim birimi kuruluşundan az sonra 1464 yılındaki bir Venedik zorlamasından başka hemen hemen iki asır hiçbir saldırı görmeyerek gelişti. XVII. yüzyılda şehri ziyaret eden Evliya Çelebi şehrin düz bir ova üzerinde, bağ ve bahçeler içinde kurulmuş olduğunu zikretmekte, gayet bakımlı ve üstü kiremit örtülü 2000 kadar eve sahip bulunduğunu ilâve etmektedir. XVII. yüzyılın ortalarına doğru Çanakkale Boğazı Venedikliler'in sık sık taarruzuna uğradığından ve bir süre de onların ablukası altına alındığından bu olaylardan Kal'a-i Sultâniyye şehri de zarar gördü. Hatta Venedik-Osmanlı deniz savaşlarının en şiddetlilerinden biri 1654 yılında tam şehrin önünde meydana geldi. Bu yüzden asrın sonlarına doğru 1680 yılında bu yöreden geçen seyyah Grelot buradan şehir veya kasaba olarak bahsetmemekte, 3000 nüfuslu büyük bir köy olarak söz etmektedir (İA, III, 338).

Fakat şehirdeki bu bakımsız durumun fazla uzun sürmediği ve tekrar mâmur hale geldiği, XVIII. yüzyılda buradan geçmiş olan seyyahların yaptığı tasvirlerden anlaşılmaktadır. 1743 yılında burayı ziyaret etmiş olan seyyah Pococke, şehrin çevresinin 2,5 kilometreye yakın olduğunu, nüfusunun büyük bir kısmının ipek ve yelken bezi ile çanak çömlek yapımı ve ticaretiyle uğraştığını yazmaktadır (İA, a.y.). Burada imal edilen çanak ve çömlekler ülkenin başka taraflarına da gönderiliyordu. Çanak imalât ve ticaretinin şöhrate kavuşması sonucunda da Kal'a-i Sultâniyye'ye Çanak-Kal'ası denilmeye başlandı ve zamanla bu isim yerleşerek eski ismini unutturdu. Daha sonra da Çanakkale şekline dönüştü.

Bu yüzyılda Çanakkale'de bir İsveç konsolosluğunun bulunuşu da şehrin o dö-

nemdeki önemini ortaya koymaktadır. XVIII. yüzyılın sonlarına doğru (1783) Osmanlı kalelerinin tahkim ve müdafaası konusunda araştırmalar yapmak üzere İstanbul'a davet edilen Antoine Chabot adlı Fransız istihkâm subayı, beraberindeki bir coğrafya uzmanı ile birlikte Çanakkale'ye de giderek Çanakkale'nin müdafaası hususunda projeler yapmıştı.

XIX. yüzyılın başlarında Çanakkale şehri diplomatik görüşmelere de sahne oldu. İstanbul ve Çanakkale boğazlarından savaş gemilerinin geçişini yeniden düzenleyen bir antlaşma 5 Ocak 1809'da İngiliz elçisi Rober Ader ile Osmanlı temsilcisi Vâhid Efendi arasında bu şehirde imzalandı. Onun için bu antlaşmaya Çanakkale ya da şehrin eski adıyla Kal'a-i Sultâniyye Antlaşması adı verilir.

XIX. yüzyılın ilk yarısında Çanakkale'ye uğrayan Mareşal Moltke bu şehrin bağ ve bahçelerle çevrili olduğunu, çınarların gölgesi altında bulunduğunu ve boğaz paşasının bu şehirde oturduğunu kaydetmektedir. 1831 Haziranında II. Mahmud çıktığı ikinci yurt içi gezisinde Çanakkale'ye uğramış, bir hafta burada kalmış, bu sırada başta Kal'a-i Sultâniyye olmak üzere Kilitbahir, Seddülbahir, Kumkale ve Bozcaada kalelerini dolaşmış, yapılan top atışı tâlimleriyle bizzat alâkadar olmuştur. Yüzyılın ortalarına doğru Sultan Abdülmecid de Eser-i Cedîd adlı gemiyle Çanakkale'ye gelmiş (25 Haziran 1845) ve kalenin tahkimatıyla bizzat ilgilenmiştir. Yüzyılın sonuna doğru imparatorluğun idarî coğrafyası konusunda dört ciltlik eser yayımlayan V. Cuiet şehirde sekiz cami, üç mescid, altı hamam, elli iki dükkân, yirmi altı fırın bulunduğunu ve ev sayısının da 2040 olduğunu söyleyerek o yıllardaki nüfusunun 11.062 olarak vermektedir. Bu sıralarda Çanakkale'de renkli ipek, sırma ve mercanla yapılan işlemecilik çok gelişmişti. Bunlarla birlikte çevresinde dokunan yörük halıları da Çanakkale şehrinde toplanıyor ve buradan dışarı gönderilerek şehrin ticarî hayatına büyük bir canlılık katıyordu. Buna karşılık bir önceki yüzyılda çok önemli olan ve şehre adını vermiş bulunan çanak çömlek imalâtı eski önemini kaybetmiş ve gerilemiş bulunuyordu. Bunda şehrin, 1860 ve 1865 yıllarında uğradığı ve bazı mahallelerini büyük ölçüde harap bırakan yangınlar esnasında bazı çanak çömlek fırın ve imalâthanelerinin üretim yapamayacak duruma gelmelerinin de etkisi olmuş bulunabilir. Bununla birlikte bu yıllarda da şehrin ihraç ettiği maddeler

XIX. yüzyıla ait Çanakkale işi testi ve tabak (İstanbul Çinili Köşk Müzesi, Envanter, nr. 41/280, 41/214)

arasında az da olsa toprak imalâtına rastlanıyordu. Ayrıca Çanakkale'den ihraç edilen ürünler arasında zeytinyağı, tahıl, palamut, mazi, deri, yün ve keçe de yer alıyordu.

Şehrin bu sıralarda ticaret ve stratejik konumu bakımından önemli bir yer işgal ettiği, Çanakkale'de birçok yabancı temsilciliklerin bulunmasından da anlaşılmaktadır. XIX. yüzyılın son çeyreğinde İngiltere, Fransa, Yunanistan ve Rusya'nın Çanakkale'de birer konsolosluğu vardı ve bu devletler burada birer konsolos yardımcısı (vice-consul) ile temsil ediliyorlardı. Bunlara 1872 Şubatında bir de Almanya konsolosluğu ilâve edildi, fakat bu sonuncusu Nisan 1887'de kapandı.

İdarî bakımdan Çanakkale şehri Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk dönemlerinde Anadolu eyaleti içindeki Biga sancağına bağlı bulunuyordu. Daha sonra yaklaşık 1533 yılında kurulmuş bulunan ve merkezi Gelibolu olan Cezâyir-i Bahr-i Sefid vilâyetinin içinde yer aldı. Sonra bu vilâyetin merkezi Çanakkale oldu, 1876 yılından sonra da müstakil Biga sancağının merkezi haline geldi.

Çanakkale tarihinin en acılı günleri XX. yüzyılın başları olmuştur. 18 Mart 1915'te cereyan eden büyük deniz muharebeleri şehrin önündeki sularda meydana geldi. Bu muharebede Türkler başarılı olup düşmanı boğazdan geçirmediği halde şehir çok büyük zarar gördü. 18 Mart sabahı boğaza giren on altı savaş gemisinin açtığı ateş sonunda şehir ateşler içinde kalmıştı. Sivil nüfus tahliye edilmiş olduğundan nüfusu azaldı, ticaret geriledi ve şehir sönükleşti. Şehrin nüfusunun artması ve kalkınması ise ancak Cumhuriyet döneminde oldu.

XX. yüzyılda Çanakkale'nin nüfusu, zaman zaman şehre yerleştirilen askerî bir-

likler dolayısıyla artmış, bazan da bu birliklerin başka yerlere aktarılması sonucunda azalmıştır. Cumhuriyet döneminin ilk nüfus sayımında (1927) şehirde sadece 8515 kişi sayılmıştı. 1935 sayımında nüfusu 11.495'e ulaştı. II. Dünya Savaşı içinde buraya asker yığılmasının sonucu olarak 24.621 nüfusa erişti. Savaşın bitiminden birkaç ay sonra yapılan 1945 sayımında, askerî birliklerin çekilmesi henüz tam gerçekleşmediğinden ancak 22.869'a düşen nüfus 1950'de hemen hemen 1935'teki seviyesine indi (11.824). 1950'den sonra şehir nüfusu devamlı artış göstererek 1970'te 27.042'ye, 1980'de de 39.975'e çıktı. 1990 sayımının sonuçlarına göre ise 50.000'i de aşarak 53.995'e ulaştı.

Şehrin alan üzerindeki gelişmesi de 1950'li yıllara kadar yavaş olmuştur. O yıllarda şehrin yerleşme alanı yüzyılın başındaki sınırlarını hemen hemen koruyordu. Şehir sadece Kocaçay'ın Çanakkale Boğazı'na ulaştığı yerin gerisindeki düzlükte ve bu düzlüğü kuzey rüzgârlarına karşı nisbeten koruyan Hastahane bayırının bir bölümünde yayılıyordu. Çanakkale'nin eski mahallelerinden olan Fevzipaşa mahallesi çayın ağzındaki düzlükte, Kemalpaşa mahallesinin bir bölümü ise Hastahane bayırında kurulmuştur. Şehrin son kırk yıl içindeki gelişmesi, ağırlık merkezi gene ilk kuruluş yeri olan düzlük başta olmak üzere Kocaçay boyunca doğuya, kıyı kesiminde ise kuzeye doğru olmuştur. Fakat kuzeyde kıyı kesiminde bulunan askerî bölge şehrin bu yöndeki genişlemesini sınırlamıştır. Bu sebeple Çanakkale şehri güneyde Kocaçay'ın karşı yakasına da atlamış, bu doğrultuda ve doğuda Balıkesir ve İzmir karayolları istikametinde iç kesimlere doğru yayılmıştır.

Çanakkale'deki sanayi kuruluşları daha çok şehir dışında İzmir ve Balıkesir karayolları boyunca gelişmiş olup (konserve ve petrokimya tesisleri gibi) küçük ölçüdeki sanayi kuruluşları ise şehrin içinde dağınık vaziyette bulunmaktadır.

Çanakkale şehrinin merkez olduğu Çanakkale ili Balıkesir, Tekirdağ ve Edirne ile kuşatılmıştır. Çanakkale ilinin Marmara deniziyle Ege denizinde de sınırı vardır. Ege denizinde bulunan ve Türkiye'nin en büyük adası olan Gökçeada (İmroz) ile üçüncü büyük adası olan Bozcaada bu ilin sınırları içindedir. Çanakkale ili merkez ilçeden başka Ayvacık, Bayramiç, Biga, Bozcaada, Çan, Eceabat, Ezine, Gelibolu, Gökçeada, Lapseki ve

Fâtih Sultan Mehmed'in sur dışında inşa ettirdiği cami (restorasyondan sonra) - Çanakkale

Yenice adlı on üç ilçeye ve otuz iki bucağa ayrılmış olup 9737 km² genişliğindeki topraklarında 585 köy bulunmaktadır. İlin 1990 sayımına göre nüfusu 432.263, nüfus yoğunluğu ise 44 idi.

Diyanet İşleri Başkanlığı'na ait 1991 yılı istatistiklerine göre Çanakkale'de, il ve ilçe merkezlerinde yetmiş yedi, kasaba ve köylerde 665 olmak üzere toplam 742 cami bulunmaktadır. İl merkezindeki cami sayısı ise on dördtür.

BİBLİYOGRAFYA :

Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, V, 307-308; E. Raczynski, *1814'de İstanbul ve Çanakkale'ye Seyahat* (trc. Kemal Turan), İstanbul 1980, s. 88; H. von Moltke, *Türkiye Mektupları* (trc. Hayrullah Örs), İstanbul 1969, s. 49, 59; Cuinet, III, 747-748; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, IV/1, s. 482, 582; Danişmend, *Kronoloji*, IV, 132; Nihat Erim, *Devletlerarası Hukuku ve Siyasî Tarih Metinleri*, Ankara 1953, I, 233-240; Besim Darkot — Metin Tuncel, *Marmara Bölgesi Coğrafyası*, İstanbul 1981, s. 135-136; Erdoğan Mercil, *Müslüman-Türk Devletleri Tarihi*, İstanbul 1985, s. 308-309; Tuncer Baykara, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş I*, Ankara 1988, s. 96, 109, 133, 139; Rifat Uçarol, "Küçük Kaynarca Andlaşması'ndan 1839'a Kadar Osmanlı İmparatorluğu", *Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi*, İstanbul 1989, XI, 320-321; Abdülkadir Özcan, "II. Mahmud'un Memleket Gezileri", *Prof.Dr. Bekir Kütükoğlu'na Armağan*, İstanbul 1991, s. 363-365; Besim Darkot, "Çanakkale", *İA*, III, 331-340.

METİN TUNCEL

ÇANAKKALE BOĞAZI

Marmara denizi ile Ege denizini birbirine bağlayan boğaz.

Çanakkale Boğazı coğrafi özellikleri bakımından komşusu olan İstanbul Boğazı'na benzemektedir, ancak ayrıntıya ait bazı özelliklerle ondan ayrılmaktadır. Çanakkale Boğazı da İstanbul Boğazı gibi kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan iki esas parça ile bu parçaları birbirine bağlayan orta kısımdaki kuzey-güney doğrultulu çok kısa bir parçadan oluşur. Şekil bakımından İstanbul Boğazı'na benzemesine karşılık boyutları bakımından ondan farklıdır. Çanakkale Boğazı boy ve en bakımından İstanbul Boğazı'nın iki mislidir. Boğazın uzunluğu, iki kıyısına aynı uzaklıkta yani tam ortasından geçen bir çizgi üzerinde 62 kilometreyi bulmaktadır (İstanbul Boğazı'nın orta çizgisi üzerinde ölçülen uzunluk ise 30,5 kilometredir). Kıyıların bütün girinti ve çıkıntıları dikkate alınarak yapılan bir ölçüm ise Çanakkale Boğazı'nın Anadolu kıyılarının (Kumkaleburnu'ndan Çardak fenerine kadar) uzunluğunun 94 km., Avrupa kıyıların uzunluğunun ise (Seddülbahir-Çankayaburnu arası) 78 km. olduğunu ortaya koyar. Çanakkale Boğazı'nın genişliği kuzey girişinde 3200 m. olarak başlamakta, güney ağzına yaklaşıldıkça önce çok fazla genişleyerek 8 kilometreyi bulmakta, tam güney ağzında ise 3600 metreye inmektedir. Boğazda yer yer darlaşmalar da görülür ve bunlar daha çok boğazın kuzey-güney doğrultulu orta kesimine rastlar. Bu kesimde özellikle iki yerde Çanakkale Boğazı'nın kıyıları birbirine fazlasıyla yaklaşır. Bunlardan birisi Anadolu kıyısındaki Nağaraburnu ile karşısındaki Bigalı Kalesi arasında olup buradaki genişlik 1950 metredir. Bir diğeri ise daha güneyde Çanakkale şehrinin bulunduğu mevkiye boğaza dökülen Kocaçay (Sarıçay) ağzı ile karşısındaki Kilitbahir arasında bulunur. Boğazın en dar kesimi de bu sonuncusudur ve burada iki kıyı arasındaki mesafe 1375 metredir.

Çanakkale Boğazı'nda da İstanbul Boğazı'nda olduğu gibi derinliği 60 metreyi bulan bir oluk boğazı baştan başa geçerek Marmara denizini Ege denizine bağlar. Bu devamlı çukur içinde de göbek şeklinde birtakım daha derin çukurlar bulunur. Boğazın kuzey kesiminde bulunan böyle bir çukurlukta derinlik 95 metreye inmektedir. Fakat daha büyük derinliklere boğaz genişliğinin azaldığı orta kesimlerde rastlanır. Derinlik Nağaraburnu önündeki darlaşma alanında 102 metreye, Çanakkale-Kilitbahir çizgisinin biraz kuzeyinde de 106 metreye iner. Çanakkale Boğazı'nın güney ağzına yakın olan kesimlerde de 100 metreyi geçen derinliklere rastlanır.